

Щибря Л. І. (м. Ізюм, Харківська область)

Проблемні питання датування часу заснування міст і селищ в сучасній українській історії

Шлях до визначення дати заснування міста чи селища на теренах нашої держави, яка довгі роки була під впливом політики брехні – переосмислити відомі факти і назвати події своїми іменами

*Єдина країна в світі, де не викладалася
в університетах історія цієї країни,
де історія вважалася чимось ворожим,
контрреволюційним – це Україна.
Другої такої країни на земній кулі нема ...
Де ще рости слабким духом
і зрадникам, як не у нас?*

Олександр Довженко

Краєзнавці України роблять неабиякий внесок у справу виховання в громадян почуття національної самосвідомості, поваги до культури, мови, традицій українського народу. До краєзнавчого пошуку, осмислення маловідомих сторінок історії приєднуються як фахівці, так і аматори цієї справи. Мабуть, краєзнавців – аматорів у даному випадку краще назвати «любитель». Бо вони з любов'ю до справи витрачають свій час, статки на пошук історичної істини та оприлюднення маловідомих сторінок історії. А для України це не тільки сторінки, а цілі томи, бо історія упродовж багатьох століть використовувалась як інструмент пропаганди.

Політика брехні, зброя, підкуп з російської сторони та цілий ряд зрад з української робили свою справу по нищенню культурної спадщини багатомільйонного народу. Тож на сьогодні, роботи краєзнавцям України вдосталь. Не потрібно бути прибічником переписування історії: те, що відбулося, змінам не підлягає. Не закликаю створювати й якусь надуману проукраїнську історію. Достатньо переосмислити відомі факти і назвати події своїми іменами.

Це проблема не окремого району чи містечка, а й усієї країни. Саме тому, на VI (черговому) з'їзді Національної спілки краєзнавців України, що пройшов 23 січня 2016 року у місті Києві і на якому зібрались представники з усіх куточків України, було підтримано цей напрямок роботи і багатогранна робота краєзнавців, вельми потрібна нашій Державі, отримала новий поштовх і розвиток.

Чверть століття ми живемо в незалежній країні і до цих пір продовжуємо повторювати нав'язані нам проросійські міфи, особливо це можна почути в краєзнавчих музеях під час проведення екскурсій. Шкільній та студентській молоді вливають отруту в їхню свідомість,

практично займаються злочинною діяльністю проти країни, в якій живуть. Щоб краще усвідомити, про що йдеться, як краєзнавець, наведу декілька проблемних прикладів, посилаючись на свій край, Ізюмщину, бо такі ж або подібні ситуації спостерігаються й в інших населених пунктах України.

З історії проросійського часу нам відомо, що московіти захищали свою територію від татар. Хоча факти свідчать, що українців цим захистом було знищено значно більше, ніж татар. Діюча проросійська історія пояснює, що для захисту від татар будувалась «Білгородська лінія», потім «Ізюмська лінія», «Дніпровська лінія». Китайці, щоб захиститись, будували стіну, а тут навпаки – проводилось розширення лінії фронту оборони, якась антивійськова тактика. Доки ж ми будемо кривити душою і не озвучимо дійсність, що це було звичайне захоплення територій та людських ресурсів. Московіти заманювали до себе на службу українських козаків, щоб у подальшому використовувати їх для завоювань інших територій для своєї імперії. Відомий навіть російський вислів «Собіраніє земель русских», ця ж російська політика і тактика продовжується і сьогодні.

У грудні місяці 2016 року в Ізюмському краєзнавчому музеї було помпезно виставлено для показу Євангеліє, подароване місту Петром Першим по закінченню Полтавської битви. За які ж заслуги українські козаки, що знаходилися на службі у московітів, були удостоєні такого дарунку від самого імператора? Вони практично майже не брали участі в Полтавській битві. Ізюмський полк був набраний з українських козаків, але не підтримав Мазепу в визвольній боротьбі від московітів, а чесно відсидівся в себе у фортеці під час битви, це було на руку Московії. Можливо, тоді й не вистачило саме Ізюмського полку Мазепі, щоб наше з вами життя пішло зовсім іншим шляхом. Мабуть, кожен українець, або людина не з рабською психологією розуміє, що цей царський дар дістався козакам саме за зраду Україні. Подібне історичне повторення другої лінії оборони відбувається зараз під скромною назвою АТО.

Ще наведу один дуже важливий факт по датах заснувань міст та селищ в Україні. Місто Ізюм та деякі інші міста до сьогодні відзначають своє заснування від років захоплення їх нашим сусідом. Сьогодні, по темі заснувань існує безліч статей, доповідей, думок, але не має однозначного, спільно прийнятого визначення, щоб взяти як за правило при встановленні часу заснування міст і поселень.

У Європі та більшості країн світу дотримуються стандартів ЮНЕСКО. Вони побудовані на основі природного зародження життя, немов з поєднання двох клітин, а саме з людини та її житлових будівель. Якщо є перша письмова згадка про поселення зі стаціонарними будівлями, при умові подальшого постійного проживання людини на цьому місті, то ця перша згадка і є часом заснування міста. Археологія тільки доповнює це твердження.

А як поводяться науковці України сьогодні? А майже ніяк. Ніхто, починаючи з вчителів історії до науковців найвищого рангу, не сформулював чіткого тлумачення з визначення дати заснування поселень. То ж кожен вільно трактує свої поняття в статтях, доповідях, виступах на конференціях.

Чверть століття незалежності України, а ми продовжуємо повторювати історію «як нас навчали». Сьогодні доступно кожному, не риючись в архівах, прочитати в книжках про Ізюм за Якова Чернігівця про його фортецю від 1663 року. Крім того, ізюмчани брали участь у повстанні під проводом Степана Разіна, а це на 10 років раніше «совкової» дати заснування міста 1681 року. До того ж, є згадки про оборонне спорудження містечка Ізюм «Окоп» 1650 року. А перша згадка про городок Ізюм датується 1639 роком.

Закривши очі на всі історичні факти, викреслюючи частину української історії, влада в місті Ізюмі визнає тільки 1681 рік заснування міста. Слід сказати, що ця дата виникла в 70-их роках минулого століття. Це були часи переведення шкіл у російськомовні, часи забуття українських героїв, возвеличення російських. З полковника Донця Захаржевського зробили героя, йому будують пам'ятники.

Як можна назвати Захаржевського «будівничим міста», коли він там з'явився не на пустому місці, а був фактично прорабом всього рік з походом. При ньому збудована маленька фортеця і рів. Навіть при подальшій розбудові фортеці в ній не було жилих приміщень. Раніше був Донець Захаржевський, сьогодні є Донецький Захарченко.

Їх дії ідентичні, ніби сам Господь Бог посилає нам навіть ідентичність прізвищ. Схаменіться, люди! А ми затуманені, продовжуємо їх возвеличувати та встановлювати пам'ятники. При проведенні декомунізації навіть вулицю в Ізюмі назвали іменем Донця Захаржевського!

Сьогодні в своєму розпорядженні місто Ізюм має п'ять офіційних відповідей по року заснування міста: три офіційні відповіді Інституту історії України НАН України; Постанову Кабінету міністрів України; відповідь директора Харківського центра краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька професора Сергія Куделко.

Чітку офіційну відповідь стосовно дати заснування Ізюму отримано за підписом директора Інституту історії України, академіка НАН України Пана В. Смолія. Ця дата не розходиться з Постановою Кабінету міністрів, з Українською історією, відповідає стандартам ЮНЕСКО.

Але влада міста Ізюму не визнає Постанови Кабінету міністрів та продовжує відзначати «совковий» рік заснування міста, при тому заручившись відповіддю заступника директора Інституту історії України пана Боряк.

Як могло так статися, що його офіційна відповідь зовсім протилежна двом попереднім?

Це підробка зроблена ізюмською владою, чи його особистий «совковий» погляд на історію – я не розумію. Це питання, на які сама історія надасть свої правдиві відповіді.